

Spira 4(1–2), 77–80 (2011)

mollusc@t

www.mollusc@t.com

SPIRA

Manuel Vilella Tejedo, *in memoriam*

David M. Alba*

Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, Universitat Autònoma de Barcelona. Edifici ICP, Campus de la UAB s/n, 08193 Cerdanyola del Vallès, Barcelona, Spain.

Rebut l'1 de maig 2011. Acceptat el 15 de maig de 2011

[...] *Si el mar está bronco, no lo escuches, mi vida,
y no tengas más miedos, vida mía.*

Coge la caracola, oirás la paz enseguida.

La paz me vendrá, quién sabe, un día.

Siempre llega la calma alguna vez en la vida.

Vilella Tejedo (1999, p. 28).

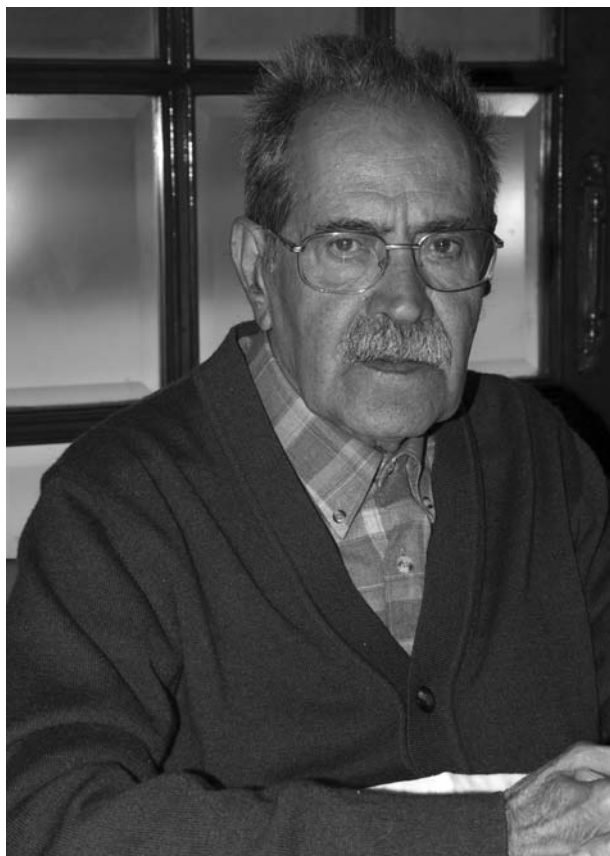

Figura 1. Manuel Vilella Tejedo, el març de 2005.

Figure 1. Manuel Vilella Tejedo, in March 2005.

El passat 29 d'abril de 2011 traspassà Manuel Vilella Tejedo (1926–2011) (Figura 1), a l'edat de 85 anys.

Valencià de naixement, però afincat a Barcelona, en Manuel Vilella (Manolo o Manel pels amics) era molt més que un afinicionat al col·leccionisme de conquilles. Malacòleg amateur i autodidacta, durant molts anys, estigué en contacte amb nombrosos biòlegs i naturalistes, no només realitzant sortides

al camp amb malacòlegs com Carles Altimira i altres especialistes com l'entomòleg Francesc Español, sinó també mantenint correspondència i intercanviant espècimens amb malacòlegs d'arreu. Sempre rigorós i crític amb els col·legues de la seva mateixa generació, com Miquel Bech, la seva manca de formació acadèmica es veié suplida pel seu interès en la bibliografia científica especialitzada, les seves habilitats per a realitzar disseccions anatòmiques i la seva passió pels mol·luscos.

També sempre crític amb l'aspecte més comercial del col·leccionisme de conquilles, i preocupat per la conservació de les espècies i dels seus hàbitats naturals, el llegat que ens deixa en Manolo no es limita només a les seves publicacions (vegeu més avall la Bibliografia de Manuel Vilella Tejedo), sinó que va molt més enllà, en tant que figura dinamitzadora i promotora de la malacologia al nostre país.

La seva contribució científica és sens dubte molt més limitada del que podria haver sigut, degut a les obligacions que durant molts anys li imposà el fet d'haver-se de guanyar la vida amb una feina que no tenia res a veure amb la seva passió malacològica. Així, les seves primeres publicacions científiques, essencialment de caire faunístic, veieren la llum durant la dècada del 1960 (Vilella, 1963, 1965, 1967, 1968; Riedel & Vilella, 1968), però la seva activitat al respecte no es repregué fins a la dècada del 1990, tot continuant durant la dècada del 2000, amb publicacions principalment sobre mol·luscos continentals (Forés & Vilella, 1993; Vilella Tejedo, 1995; Quintana & Vilella, 2001, 2005; Vilella Tejedo, 2001, 2002; Vilella Tejedo *et al.*, 2003; Alba *et al.*, 2004a), però també nudibranquis (Vilella Tejedo, 1994). En total, descriví quatre nous tàxons per a la ciència: *Elysia fezi* Vilella, 1968; *Palio espanyoli* Vilella Tejedo, 1994 (sinònim posterior de *Polycera dubia* Sars, 1829, segons Cervera *et al.*, 2004; Ballesteros Vázquez, 2007); *Cadlina boscai* Vilella Tejedo, 1994 [sinònim posterior de *Cadlina laevis* (Linnaeus, 1767), segons Cervera *et al.*, 2004; Ballesteros Vázquez, 2007]; *Dendrodoris kessneri* Vilella Tejedo, 1994 (no reconeguda per Cervera *et al.*, 2004, ni Ballesteros Vázquez, 2007, malgrat que no proporcionaren una sinonímia formal amb cap altra espècie); i *Iberellus tanitianus* Forés et Vilella, 1993 [considerada una subespècie, *Allognathus (Iberellus) balearicus tanitianus* (Forés et Vilella, 1993), per Beckmann, 2007].

A finals de la dècada de 1990, en Manolo esdevingué una peça clau a l'hora d'aglutinar tota una sèrie de malacòlegs amateurs de Catalunya, fet que conduí a la creació de l'Associació Catalana de Malacologia (ACM), de la qual en fou president fundador. A banda de crear el logo, d'assistir a les reunions i assemblees, donar conferències (Figura 2), anar a les sortides de camp (Figura 3) i presidir els dinars (Figures 4–6), des d'un primer moment, en Manolo tingué clar que un dels principals objectius d'aquesta associació havia de ser

* Autor corresponent.

Adreça electrònica: david.alba@icp.cat

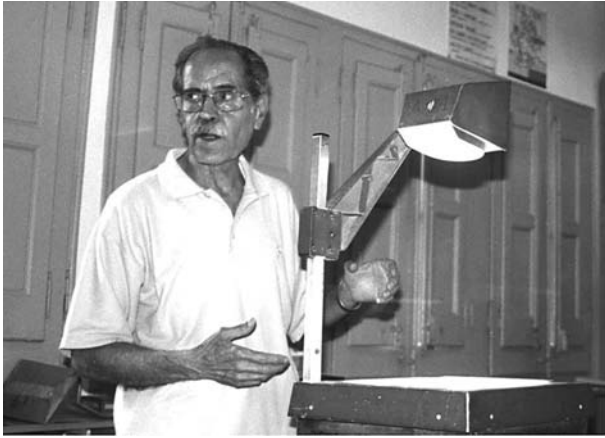

Figura 2. Manuel Vilella, el juny de 1999 durant una conferència.

Figure 2. Manuel Vilella, in June 1999 while giving a talk.

Figura 3. Manuel Vilella, el febrer de 2004 durant una sortida malacològica a Cap Ras (Llança).

Figure 3. Manuel Vilella, in February 2004 during a malacological survey in Cap Ras (Llança).

Figura 4. Manuel Vilella, el març de 2005 durant el dinar de l'ACM.

Figure 4. Manuel Vilella, in March 2005 during the ACM dinner.

canalitzar la passió malacològica d'aquests col·leccionistes aficionats per les vies de l'estudi científic i el conservacionisme. Per això en Manolo sostingué que l'ACM havia de disposar no només d'una publicació divulgativa destinada a la comunicació entre els socis (el *Butlletí de l'ACM*), sinó també d'una revista científica rigorosa on publicar-hi la recerca sobre la malacofauna catalana i fer-ne difusió entre la comunitat malacològica internacional, per a la qual proposà el nom d'*Spira*.

Durant els primers anys d'aquestes publicacions, en Manolo hi participà activament amb diversos treballs, incloent articles

científics a *Spira* (Vilella Tejedo, 2001, 2002; Vilella Tejedo *et al.*, 2003; Alba *et al.*, 2004a) i treballs divulgatius o fins i tot alguna poesia en el primer número del *Butlletí de l'ACM* (Vilella Tejedo, 1999a,b,c), alhora que col·laborava en articles científics en d'altres revistes amb d'altres membres de l'ACM (Quintana & Vilella, 2001, 2005). Destaca sobretot el treball realitzat amb altres membres de l'associació en la confecció d'una "llista actualitzada dels mol·luscos continentals de Catalunya" (Vilella Tejedo *et al.*, 2003; Alba *et al.*, 2004a), que conduí a la creació del "Grup de Malacofauna Continental de Catalunya" (del qual ell en formava part), que s'encarrega de dur a terme el projecte "MOLLUSCAT" de l'ACM.

L'any 2006, els socis de l'ACM reconegueren al seu president fundador la tasca realitzada amb una placa commemorativa (Figura 7). Malauradament, aquests darrers anys els problemes de salut li impediren de participar activament en les sortides de camp dutes a terme pels membres d'aquest grup (cosa que li produí no poca frustració), així com en la recerca que realitzaren. Malgrat això, continuà contribuint activament al projecte MOLLUSCAT amb les seves interminables llistes de citacions, que en el futur sens dubte contribuiran a un millor coneixement de la distribució geogràfica dels mol·luscos continentals a Catalunya. Els problemes de salut també l'obligaren, recentment, a deixar el càrrec de president de l'ACM, tot i que els socis de l'associació decidiren unànimement nomenar-lo president honorífic, en reconeixement a les seves contribucions a l'ACM i la malacologia catalana en general (càrrec que ell acceptà amb moltes reticències, i després de fer constar que era condició *sine qua non* el fet de continuar essent soci numerari de l'associació). Més recentment, la importància de les contribucions malacològiques d'en Manolo es veié també reconeguda per la dedicatòria d'una nova subespècie a càrrec de Kokshoorn & Gittenberger (2010), *Abida secale vilellai* Kokshoorn et Gittenberger, 2010.

La vessant humana d'en Manuel Vilella, marit, pare i avi (Figura 8), sens dubte va molt més enllà de la malacologia. Tanmateix, si ens restringim a aquesta faceta, és evident que la seva aportació transcendeix de llarg les seves publicacions o de les citacions aportades al projecte MOLLUSCAT. L'ACM és

Figura 5. Manuel Vilella, el març de 2007 durant el dinar de l'ACM.

Figure 5. Manuel Vilella, in March 2007 during the ACM dinner.

Figura 6. Manuel Vilella Tejedó, el març de 2006 amb l'actual president de l'ACM, Antoni Tarruella, i les seves respectives esposes.

Figure 6. Manuel Vilella Tejedó, in March 2006 with the current president of the ACM, Antoni Tarruella, and their respective wives.

Figura 7. Manuel Vilella, el març de 2006 amb la placa commemorativa rebuda durant el dinar de l'ACM.

Figure 7. Manuel Vilella, in March 2006 with the commemorative plate received during the dinner of the ACM.

actualment una associació viva, amb entitat i projecció internacionals pròpies, i malgrat que això és fruit de l'esforç conjunt de moltes persones, molt probablement no hauria sigut possible sense la figura d'en Manolo... Geni i figura; mestre i amic: gràcies per tot, Manel, i descansa en pau.

Agraïments

Voldria donar les gràcies a Josep Quintana pels seus comentaris i per la fotografia de la Figura 8.

Bibliografia de Manuel Vilella Tejedó

- Alba, D.M., Tarruella Ruestes, A., Corbella Alonso, J., Vilella Tejedó, M., Guillén Mestre, G., Prats Pi, L. & Quintana Cardona, J. (2004a). Addenda a la llista dels mol·luscos continentals de Catalunya. *Spira* 1(4), 1-10.
- Forés, M. & Vilella, M. (1993). Una nueva especie de *Iberellus* Hesse, 1908 (Pulmonata: Helicidae) en la isla de Eivissa. *Boll. Soc. Hist. Nat. Bal.* 36, 17-30.

- Quintana, J. & Vilella, M. (2001). Sobre la validez taxonómica de *Trochoidea (Xerocrassa) cardonae* (Hidalgo, 1867) (Gastropoda: Hygromiidae). *Boll. Soc. Hist. Nat. Bal.* 44, 41-55.
- Quintana, J. & Vilella, M. (2005). Estudi sobre la variabilitat de *Xerocrassa nyeli* (Mittre, 1842) (Gastropoda: Hygromiidae) a l'illa de Menorca (Illes Balears). *Boll. Soc. Hist. Nat. Bal.* 48, 23-33.
- Riedel, A. & Vilella, M. (1968). Zur Kenntnis der Zonitidae (Gastropoda) Spaniens. *Misc. Zool.* 2, 1-5.
- Vilella, M. (1963). Notas malacológicas. I. Contribución al conocimiento de "Pyrenaearia molae" Haas. *Misc. Zool.* 1, 27-32.
- Vilella, M. (1965). Notas malacológicas. III. Fáunula malacológica de Vall Ferrera. *Misc. Zool.* 2, 23-30.
- Vilella, M. (1967). Notas malacológicas. IV. Nuevas citas de dispersión. *Misc. Zool.* 2, 17-21.
- Vilella, M. (1968). Notas malacológicas. V. Una nueva *Elysia* (Gastropoda Opisthobranchia) del Mediterráneo español. *Misc. Zool.* 2, 1-4.
- Vilella Tejedó, M. (1994). Tres nuevas especies de doridáceos (Gastropoda: Nudibranchia) en la costa del Mediterráneo catalán. *Butll. Cen. Est. Nat. B.-N.* 3, 63-72.
- Vilella Tejedó, M. (1995). Contribución al conocimiento de la malacofauna de Era Val d'Aran, Pirineos Catalanes. *Butll. Cen. Est. Nat. B.-N.* 3, 169-203.
- Vilella Tejedó, M. (1999a). Carta de salutació i benvinguda del nostre president Sr. Manuel Vilella Tejedó. *Butll. ACM*, 1: 5.
- Vilella Tejedó, M. (1999b). Article [gènere *Theodoxus*]. *Butll. ACM*, 1: 12-15.
- Vilella Tejedó, M. (1999c). Esa mar... *Butll. ACM*, 1: 12-15.
- Vilella Tejedó, M. (2001). Nuevas citas de dispersión. *Spira* 1(1), 41-45.
- Vilella Tejedó, M. (2002). Consideraciones concernientes a *Bythinella rufescens persuturata* (Gastropoda: Prosobranchia: Hydrobiidae: Amnicolinae). *Spira* 2, 25-32.
- Vilella Tejedó, M., Tarruella Ruestes, A., Corbella Alonso, J., Prats Pi, L., Alba, D.M., Guillén Mestre, G. & Quintana Cardona, J. (2003). Llista actualitzada dels mol·luscos continentals de Catalunya. *Spira* 1, 1-29.

Bibliografia (altres referències)

- Alba, D.M., Corbella Alonso, J., Guillén Mestre, G., Prats Pi, L., Quintana Cardona, J., Tarruella Ruestes, A. & Vilella Tejedó, M. (2004b). MOLLUSCAT: Mol·luscos continentals de Catalunya. *Butll. ACM* 6, 4-8.
- Ballesteros Vázquez, M. (2007). Llista actualitzada de los opisthobranchios (Mollusca: Gastropoda: Opisthobranchia) de las costas catalanas. *Spira* 2, 163-188.
- Beckmann, K.-H. (2007). *Die Land- und Süßwassermollusken der Balearischen Inseln*. Conchbooks, Hackenheim.
- Cervera, J.L., Calado, G., Gavaia, C., Malaquias, M.A.E., Templado, J., Ballesteros, M., García-Gómez, J.C. & Megina, C. (2004). An annotated and updated checklist of the opisthobranchs (Mollusca: Gastropoda) from Spain and Portugal (including islands and archipelagos). *Bol. Inst. Esp. Oceanogr.* 20, 1-122.
- Kokshoorn, B. & Gittenberger, E. (2010). Chondrinidae taxonomy revisited: new synonymies, new taxa, and a checklist of species and subspecies (Mollusca: Gastropoda: Pulmonata). *Zootaxa* 2539, 1-62.

ENGLISH VERSION

The 29th April 2011 Manuel Vilella Tejedó (1926-2011) (Figure 1) deceased, at the age of 85.

Born in Valencia but settled in Barcelona, Manuel Vilella (Manolo or Manel for his friends) was much more than an aficionado of shell collecting. Amateur and self-taught malacologist, for many years he was in touch to numerous biologists and naturalists, not only by going to the field with malacologists such as Carles Altirra and other specialists such as the entomologist Francesc Español, but also by corresponding and exchanging specimens with malacologists from all over the world. Always rigorous and critical with colleagues from his own generation, such as Miquel Bech, his lack of academic background was supplemented by his interest in specialized scientific literature, his abilities for performing anatomical dissections and his passion for mollusks.

Figura 8. Manuel Vilella, el juliol de 2008, amb la seva família durant la celebració de les noces d'or amb la Lita; d'esquerra a dreta: Ramona, Marta, Víctor, Lita, Manuel, Virginia, Samuel, Miguel, Xavier i Bruno.

Figure 8. Manuel Vilella, in July 2008, with his family during the celebration of his golden anniversary with Lita; from left to right: Ramona, Marta, Víctor, Lita, Manuel, Virginia, Samuel, Miguel, Xavier and Bruno.

Also critical with the most commercial side of shell collecting, and worried by the conservation of species and their natural habitats, the legacy that Manolo leaves to us is not limited to his publications (see above the References of Manuel Vilella Tejedó), but goes much beyond, as a figure that activated and promoted malacology in our country.

His scientific contribution is undoubtedly much more limited than it might have been, due to the obligations that during so many years were imposed upon him by the need to earn his living with a job that was unrelated to his malacological passion. Thus, his first scientific publications, essentially of faunistic type, were produced during the decade of the 1960s (Vilella, 1963, 1965, 1967, 1968; Riedel & Vilella, 1968), but his activity to this regard was not retaken until the 1990s, further continuing during the 2000s, with publications mainly dealing with continental mollusks (Forés & Vilella, 1993; Vilella Tejedó, 1995; Quintana & Vilella, 2001, 2005; Vilella Tejedó, 2001, 2002; Vilella Tejedó *et al.*, 2003; Alba *et al.*, 2004a), but also nudibranchs (Vilella Tejedó, 1994). In total, he described four new taxa for science: *Elysia fezi* Vilella, 1968; *Palio espanyoli* Vilella Tejedó, 1994 (junior synonym of *Polycera dubia* Sars, 1829, according to Cervera *et al.*, 2004; Ballesteros Vázquez, 2007); *Cadlina boscai* Vilella Tejedó, 1994 [junior synonym of *Cadlina laevis* (Linnaeus, 1767), according to Cervera *et al.*, 2004; Ballesteros Vázquez, 2007]; *Dendrodoris kessneri* Vilella Tejedó, 1994 (not recognized by Cervera *et al.*, 2004, or Ballesteros Vázquez, 2007, even though they didn't provide a formal synonymy with any other species); and *Iberellus tanititanus* Forés et Vilella, 1993 [considered a subspecies, *Allognathus (Iberellus) balearicus tanititanus* (Forés et Vilella, 1993), by Beckmann, 2007].

By the end of the 1990s, Manolo became a key figure for agglutinating a series of amateur malacologists from Catalonia, thereby leading to the creation of the Associació Catalana de Malacologia, of which he was the founding president. Besides creating the logo, attending the meetings and assemblies, giving talks (Figure 2), going to the field surveys (Figure 3) and presiding the dinners (Figures 4–6), from the very beginning Manolo clearly foresaw that one of the main aims of this association should be channeling the

malacological passion of these amateur collectors along the ways of scientific study and conservationism. Manolo therefore claimed that the ACM not only needed a popularizing publication devoted to the communication between members (the *Butlletí de l'ACM*), but also a rigorous scientific journal—for which he proposed the name *Spira*—in order to publish the research on the Catalan malacofauna and diffuse it amongst the international malacological community.

During the earliest years of these publications, Manolo actively participated in them with several works, including scientific articles in *Spira* (Vilella Tejedó, 2001, 2002; Vilella Tejedó *et al.*, 2003; Alba *et al.*, 2004a) and popularizing works or even a poem in the first number of the *Butlletí de l'ACM* (Vilella Tejedó, 1999a,b,c), further simultaneously collaborating in scientific papers in other journals with other ACM members (Quintana & Vilella, 2001, 2005). It is worth mentioning the work written with other members of the association leading to an “updated check-list of continental mollusks from Catalonia” (Vilella Tejedó *et al.*, 2003; Alba *et al.*, 2004a), which led to the creation of the “Group of Continental Malacofauna from Catalonia” (to which he belonged) that carries out the project “MOLLUSCAT” of the ACM.

In 2006, the members of the ACM acknowledged their founding president all the work done with a commemorative plate (Figure 7). Unfortunately, during the last years, health problems precluded him from actively taking part in the field surveys performed by other members of this group (which caused him a lot of frustration), as well as in the research carried out by them. In spite of this fact, he kept on actively contributing to the project MOLLUSCAT with his neverending citation lists, which in the future will undoubtedly contribute to a better knowledge of the geographic distribution of continental mollusks in Catalonia. Health problems further compelled him, recently, to quit from his position as president of the ACM, even though the members of the association unanimously decided to nominate him as honorific president, in recognition of his contributions to the ACM and Catalan malacology in general (a position that he accepted with many reticences, and after asserting that it was a *sine qua non* condition to continue being a full member of the association). Most recently, the significance of Manolo's malacological contributions was further recognized by a new subspecies dedicated to him by Kokshoorn & Gittenberger (2010), *Abida secale vilellai* Kokshoorn et Gittenberger, 2010.

The human side of Manuel Vilella, husband, father and grandfather (Figure 8), undoubtedly goes much beyond malacology. However, if we restrict ourselves to this aspect, it is obvious that his contribution transcends by far his publications or the citations that he contributed to the project MOLLUSCAT. The ACM is currently a lively association, with a distinctiveness and international projection of its own; and despite the fact that this is the result of the joint effort of many people, most likely this would not have been possible without Manolo's figure... Genius and figure; master and friend: thanks for all, Manel, and rest in peace.

Acknowledgments

I would like to thank Josep Quintana for his comments and for the photograph of Figure 8.